

Téma: TKÁČSTVO A TKANIE
(Remeselná výroba.)

Trieda: prvý a druhý ročník

Výchovnovzdelávací cieľ: Rozvíjať a upevňovať poznatky o tradičnej kultúre nášho národa. Poukazovať na zručnosť, vynaliezavosť a tvorivosť našich predkov. Uchovávať vedomosti o tradičnej remeselnej výrobe a viesť mladých ľudí k snahe naučiť sa toto tradičné remeslo, pre rozvoj ktorého sú vytvorené priaznivé podmienky. Odvádzať mladých ľudí od pasívnej konzumnej kultúry k tvorivým činnostiam.

Metódy práce: výklad, prezentácia, rozhovor, vlastné aktivity žiakov

Priebeh hodiny:

1. História tkáčstva.

Tkáčstvo patrí k najstarším remeslám. Slúžilo na výrobu základného materiálu na zhotovovanie odevov, posteľnej bielizne, ručníkov, šatiek, ale aj vriec, trávnic a iných potrieb v domácnosti. Nebola domácnosť, v ktorej by neboli krosná. Tkalo sa najmä v zime, keď neboli poľné práce.

Priadze sa vyrábali najmä z ľanu siateho, konopy siatej a ovčej vlny. Spracovávanie technických rastlín na priadzu bolo tiež zdĺhavé a namáhavé a vyžadovalo veľkú trpezlivosť a šikovnosť. Počas zimných večerov sa vykonávali tzv. priadky, keď mladé ženy, ale aj dievčatá sa stretávali v jednotlivých domoch, nosili so sebou kolovrátok a praslicou a medzi prstami usilovne „šúľali“ priadzu.

Krosná (tkáčsky stav) vyrábali tiež zruční majstri – „krosnári“. Museli byť vyrobené z kvalitného dobre vysušeného najmä dubového dreva. Z takého dreva sa vyrábali aj kolovrátky.

2. Prezentácia (<http://naszekarpaty.pol-slov.eu>)

3. Rozhovor a premietnutie videa.

Žiaci rozprávajú o svojich zážitkoch alebo skúsenostiach s tkaním najmä u starých rodičov.

Učiteľka rozpráva o skúsenosti s tkaním počas projektu INTERREG, ktorý sme realizovali s poľskou školou Ustrzik Dolnych.

Zároveň sa premietnu krátke videá, ktoré boli natočené v Ústave sociálnej starostlivosti v Giraltovciach, kde sme tkali na súčasných krosnách, na ktorých sa už netkajú textilie, ale dekoratívne koberce z opotrebovaných odevov (tričká, tepláky, pyžamá, legíny, posteľná bielizeň a pod.).

4. Domáca úloha:

- Každý žiak nafotografuje alebo natočí (**ak má možnosť**) tkanie na krosnách alebo nejaký výrobok vyrobený na krosnách. Môžu to byť aj príbehy z činností, ktoré súvisia s prácou okolo tkania vyrozprávané starými rodičmi alebo známymi.
- Porovnajte tkanie textílií v minulosti s tkaním dnes.
- Vymenujte a popíšte aspoň štyri ďalšie remeslá z minulosti, ktoré neoddeliteľne súviseli so životom našich predkov a ktoré sa tradujú ešte aj dnes. Pripravte prezentáciu.

Pracovný list

1. Prirad'te:

1. Konope siate
2. Ľan siaty
3. Ovčia vlna

Aký bol ich hospodársky význam?

A

B

C

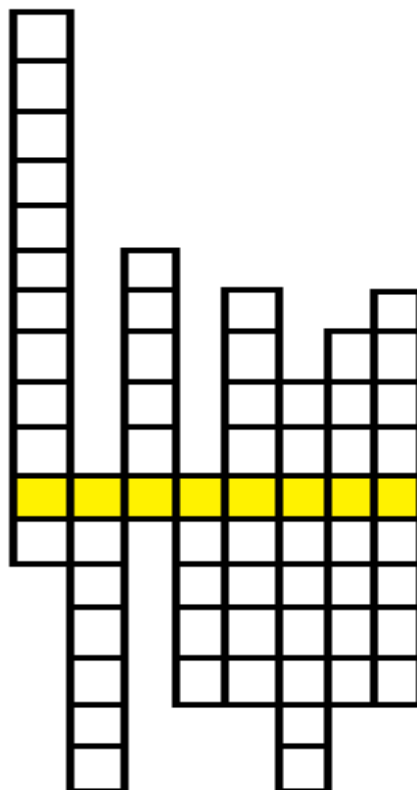

2.

Vyriešte tajničku:

1. Aké nite sa používajú na tkanie kobercov?
2. Čo sa najčastejšie tká?
3. Mechanický stroj, slúžiaci na výrobu tkanín.
4. Nástroj na posúvanie látky.
5. Tkané obrazy.
6. Podstatná časť krosien, pomocou nich sa vytvára ziva a umožňuje vlastné tkanie.
7. Drevená rámová konštrukcia, krútiaca sa okolo stredovej osi.
8. Odtiaľ sa pamukové nite po jednej navlečú na lopatky.

Riešenie tajničky popíšte.

3. Vyhl'adajte a vyškrtnite slová

osemsmerovky:

brd, fajfovnik, krosná, nite, obraz, osnova, palička, podnože, snovadlá, textil, tkanina, ziva, útok, články

Á	T	K	Y	K	N	L	Č	Z
N	I	T	E	Í	A	N	I	I
S	E	A	Ž	N	P	V	K	O
O	S	N	O	V	A	D	L	Á
R	O	I	N	O	L	R	I	B
K	B	N	D	F	I	B	T	E
O	R	A	O	J	Č	R	X	C
T	A	K	P	A	K	O	E	V
Ú	Z	T		F	A		T	

Tajnička: _____

**Stretli ste sa už s touto činnosťou?
Ak áno, popíšte ju.**

4. Časti krosien prirad'te k pojmom.

A- bidlo s brdom

B- člnok

C- lavica

D- predný návoj

5. Nájdite

správnu odpoveď:

Čo je to tkanie ?

- a.) Spôsob sadenia kvetov
- b.) Najstarší spôsob zhotovovania kobercov a plátna
- c.) Spôsob úpravy pôdy

6.

Plátno slúžilo ako materiál na zhotovovanie ....., ..., ...?
(napíšte aspoň 3 alternatívy).

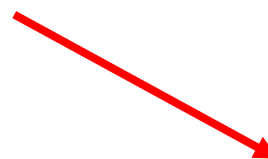
7.

Na čo slúžili zvyšky odevov a látok ?

8.

Ako sa nazýva táto časť tkáčskeho stavu ?

- a.) ozubené koliesko zadného návoja so západkou
- b.) ciepky
- c.) nitel'nice

9. Vyriešte tajničku:

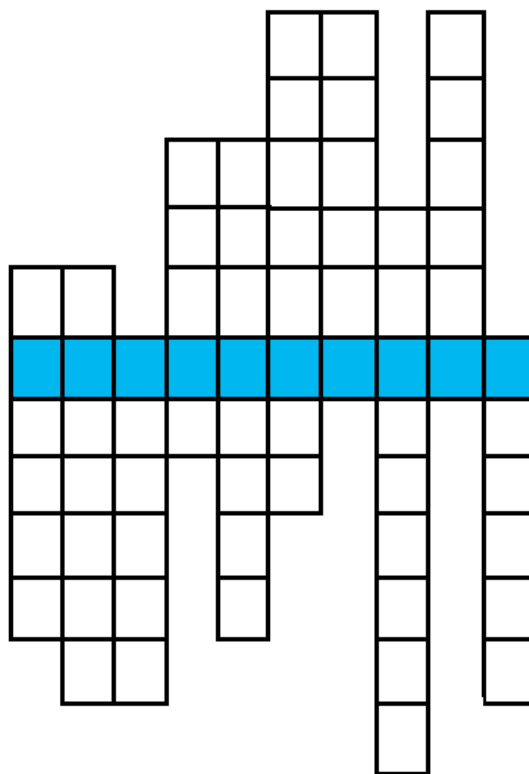
látka

1. Spôsob, ktorým sa
2. Časť krosien, ktorá slúži na
3. Miesto, na ktorom sa sedí pri
4. Časť krosien, na ktorú sa navíjal utkaný koberec
5. Drevená rámová konštrukcia otáčajúca sa okolo stredovej osi
6. Zriadenie na skrúcanie vlákien do nite
7. Tkáčske stavy sa inak nazývajú...
8. Jedna z najdôležitejších častí krosien
9. Výsledný produkt tkania
10. Materiály, z ktorých sa vyrábali nite

v minulosti vyrábala
dvíhanie nitel'nic
tkaní

Riešenie tajničky skomentujte.

10. Usporiadajte písmená v správnom poradí vysvetlite význam slov:

R Á K N O S

C E I N T I L E N

O K O K T Á L V O R

